

Izza mladih let.

Pesmi

— ❁ Frana Gestrina. ❁ —

Celje, 1893.

Založil dr. Josip Furlan. — Tiskal Dragotin Hribar.

37260, VIII F, c.

Kazalo.

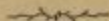
Uživajl ✓	3
Pod jablano ✓	4
Z nesrečnim srcem	5
Kraška roža ✓	8
Po plesu ✓	10
V svet ✓	11
V snegu ✓	13
V drevoredu ✓	16
Zvečer	18
Na šetališči ✓	20
Zimska vožnja ✓	22
Duhtelo je cvetje ob poti	24
Na tujem spet ✓	26
Tujki ✓	28
Vetru	29
Domá ✓	30
Prošnja	33
V gozdu ✓	34
Slovo ✓	36
Na cvetji se vender ti solze bliščecl ✓	37
Ostal je le spomin	39
Prošlo	41
Sneg ✓	42

VIII F, c
37260

F3C 3806/1951

Udaja	43
Čemú? ✓	44
O mraku	46
Na sveti večer ✓	47
V zatišji ✓	49
Bolna ljubezen ✓	50
Čestokrat v jeseni pozni ✓	51
Šen ✓	52
Nekdaj — sedaj ✓	53
Rožica	54
Spomin	56
Angelj smrti ✓	59
V hladnici ✓	61
Ptici	63
Dekliška tožba	65
• Trioleti ✓	69
V noči	79
Pri narodnih pevcih	81
Menih ✓	83
Na samostanskem vrtu ✓	85
Ecce dolor! ✓	87
Na Gosposvetskem polji ✓	90
Prijatelju na grob ✓	92
Bratom Čehom	94
Kdo vé? ✓	96
Vihing ✓	100
Naročilo ✓	103
Tri noči ✓	106
Zadnji brat ✓	113

I.

Uživaj!

Vzvihrale so burje čez širno ravan,
Čez polje cvetno so sinoči vzvihrale,
Ko zôra pa nov porodila je dan,
Cvetice uvele, mrtve so ležale.

Takó kar narava iz sebe rodi,
Boreč se z naravo samó spet pogine,
Zatorej na stran nepotrebne skrbi,
Uživaj življenje, dokler te ne mine!

Pod jablano.

Pod jablano sedíva sama,
Nad nama se razgrinja cvet,
To krasno cvetje pa nad nama
Poljublja vetrec brzolet.

A usta tvoja, zorna deva,
Cvetó krasnej, ko cvetje vej,
In moj poljubec bolj ogreva,
Kakor poljubci vetra — glej!

Z nesrečnim srcem . . .

Z nesrečnim srcem, z mračno dušo
Ostavil dom sem mladolet;
Iskàt ljubavi sem uzorne
Napravil se med tuji svet.

Kakor deseti brat v tujini
Nemirno blodil sem okrog.
Oh! gledal mnogo sem radosti,
In jok obupen čul sem mnog.

Posetil jasne sem gradove,
Kjer bajno blaženstvo cvetè;
Prestopil prag sem nizke kočè,
Kjer v siromaštvu človek mrè.

A blaženci v gradovih jasnih
Ljubav imajo le za sé,
In siromak pod borno streho
O nji besedice ne vé.

Občudoval v dvoranih svetlih,
V begôtnem plesu se vrteč,
Krasoto mnogo sem nebeško,
In mnog pogléd žarnó goreč.

Prečestokrat pa kras telesa
In pôgled kakor solnce čist
Zakriva v prsih trdosrčnih
Sovraštvo, zlobo in zavist.

Med samostanskimi zidovi
Otožni mrtveci živé —
Kedaj, kedaj pa zelenele
In cvetle veje so suhé? —

Z nesrečnim srcem, z mračno dušo
Ostavil dom sem mladolet,
Z nesrečnim srcem, z mračno dušo
Povrnil sem domú se spet.

In česar sem po širnem svetu
Povsodi le zaman iskal,
To ozki dom mi milostljivo
S tabój, deklè, je daroval.

V očeh ti, deva črnolasa,
Ljubav najčišča se žari . . .
Oh, zri na mé in lek čaroben
V nesrečno mojo dušo lij!

Kraška roža.

Pozdravljam vas, uborne, male kočice,
Pozdravljam tožna kraška te ravan!
A bridko mi s pozdravom srce joče,
Na čelo lega mi oblak teman.

Viharna burja brije čez pečine —
Čez moje brila tudi je srcé,
Pod njo zornó življenje bedno gine,
Poginilo mi v srci kdaj je že.

In vendar ne! — Glej, roža se razcvita^e
Na tožnem vrtu mojega srca;
Nebeškokrasna roža, ponosita
Brstnó cvetè mi in sladko vonjá.

A roža tako krasno je vzknila
Iz skalnatih, neplodnih kraških tal,
Tam roka moja jo je izpulila,
In v prsih svojih dom sem ji odbral.

Tu v srci^{le} mojem veje sapa čista,
Tu notri ne besni moreči mraz,
Zato le cvêti roža mi stolista,
Ti Krasu golemu poslednji kras!

Po plesu.

○ zori sem šel na visoko goró,
Izkopal sem ondú jamó ;
In svojo ljubezen, nadeje, željé,
Položil sem v krilo zemljé.

In potlej korake obrnil sem v stran,
Preblôdil ves svet sem šumán,
Povrnil nazaj sem se kakor poprej,
Brez želj, brez ljubezni, nadej.

Sinoči pa, deva, vrtel me je ples
S tabój, najkrasnejše čudes !
Vzbudile ljubezen, nadeje, željé,
Vselile so spet se v srcé.

V svet.

Jutranja se zora na nebu žari
In sveti na tožni mi poti,
Ko samec odhajam iz rojstne vasi
V svet, žarnemu solncu naproti.

Da zrlo za manoj od solz bi rosnó,
Nobenega tu ni očesa,
Srcé mi je v prsih tesnó in težkó
Od tihega tega slovesa.

Ob poti se hiša za hišo vrsti,
In hiša za hišo izginja —
Tu zadnjo, stoječo na konci vasi,
Vejevje zeleno zagrinja.

Zastane mi noga in krene mi v stran,
Kjer klijejo v vrtu cvetice,
Pripnem si na prsi v slovo cvet rosán
In . . . dalje od cvetne gredice.

Nad manoj škórjanec se dviga v nebó,
Pred manoj pot vije se bela,
In srce bolnó in mehkó in sladkó
Prijazna je misel objela.

Mordà me je zrla na skrivnem tedàj,
Ko sem za ljubav ovenelo
Na njeni gredici utrgal skrivàj
V slovó si cvetico razcvelo.

Mordà . . . toda beži prijazni obraz,
Kaj, sanja mameča, hčem s táboj!
Le to vem, kako zdaj ostavljen sem jaz,
In kaj sem ostavil za saboj.

V snegu.

Zimska burja zunaj brije
 Sneg po zemlji sipajoč; —
Daleč tu od domačije
 Sanjam, burni metež zroč.

Kakor v zraku ti kosmiči,
 Misli v glavi mi rojé,
In kot lahnokrili ptiči
 Čez goré na jug hité.

Čez goré hité, doline,
 Čez bregove šumnih rek,
Do slovenske domovine,
 Ob domače reke breg.

Ondu pot jim je zvršena,
Vz hišo k oknu se popnó
In skoz stekla porošena
Radoznalo v sobo zró.

Zro pri mizi devo milo,
Črnih las, temnih očij;
Vitko, kakor gozdno Vilo,
Lepo kot sen mladih dnij.

Droben list devojka piše,
Droben list z rokó drobnó,
V njem skrivnostna čustva riše,
Ki ji v mladi duši vró.

Piše mi, da ji drhtelo
Tožno v prsih je srcé,
Ko slovo od mene vzelo
Do kedaj je — sam Bog vé!

Da ostavljena samíca
V bridki žalosti medlí,
Da le drobna golobíca
Krajša ji otožne dni.

Da povsodi, koder hodi
Zrè po meni slednji dan,
A da vedno in povsodi
Vse iskanje je zaman.

Da jo blaženost prešine,
Kedar vrata se odpró,
Češ da spet me iz tujine
K nji privélo je nebó.

Da nikjer ji ni pokoja,
V šumu ne, v zatišji ne,
Da bo vedno moja . . . moja . . .
Da živeč le meni — mrè. —

V drevoredu.

V življenja urah tesnih,
Ko trè mi jad srcè,
V spomine prošlih časov
Vse misli mi hité:
Podobe znane vstájajo,
Megleno se porájajo,
S tolažbo me navdájajo,
Da gine mi gorjé.

Pomlad je v cvetji klila,
Duhtel je drevored,
Tedáj ob tvoji strani
Po njem sem hodil spet.
Kar zima razločila je,
Pomlad lepó združila je
In v srci pomladila je
Ljubezni nama cvet.

Krasoto tujk sem hvalil; —
Zelo sem se razgrel . . .
» . . . A lepše ni od tebe!«
Ko to sem ti bil del,
V obraz si se zažárila,
S pahljačo me udárila
In ljubko se razjárila:
»Tedàj si spet začel?« —

Sestala sva se jedva,
Ločila sva se spet,
Spet mi krenila noga
Nazaj je v tuji svet.
Pomlad zdaj tu pač klije mi,
V srcé pa ne prisije mi,
Spomin le ondu žije mi,
Na te in drevored.

Zvečer.

Aem samujem v mirni sobi,
Medlo sveče svit brlí,
Zunáj pa pod mojim oknom
Zime mrzli piš vrši.

Glava se mi k prsim kloni,
Sní duha mi objemó: —
Hišo zrèm v domovj^{ih} belo,
V hiši devo zrèm cvetnó.

Sama mi sloni ob oknu,
Kot slonela je nekđaj,
Na laseh trepeče črnih
Lune bleđi ji sijaj.

A pod oknom ji priroda
Trosi cvetja bajni kras . . .
Oh, minulo je poletje,
Zunaj brije zimski mraz! —

Zimski piš, le brij čez gore,
Do snežene brij ravni,
Kjer v domovji, v hiši beli
Deva zorna mi živi.

Ko prispeš pod njeno okno,
Glas ti bodi miren, tih,
Da bo čuti kot bolnika
Vmirajočega izdih.

Na šetališči.

Košato drevje nad manój se boči
In brani solnčnim žarkom pot do tal,
Kjer umaknivši se vročini žgoči
Brezdelni svet se je na šetnjo zbral.

Ob godbe zvokih po peščeni poti
Neskrbno hodi starost in mladost,
Jaz samec le slonim v zatišnem koti,
Na šetališči najredkejši gost.

In gledam jih. — Veselje vsem na lici,
Krog usten vsem neskrben, jasen smeh,
Radosten govor in veseli klici
In strasten ogenj v čarobnih očeh.

Življenje bodro in nemira polno
Razgrinja mi košati drevored,
In vendar v prsih mojih srce bolno
Iz nova mi objema mrzli led.

Ob godbe zvokih, jasnih lic, počasi
Sprehajajo lju dje se pred manó j . . .
O cvêti, cvêti v daljni gorski vasi,
Ti črnolasi, krasni angelj moj!

Zimska vožnja.

Pokril je beli sneg ravan in grič,
In lena megla se nad snegom plazi,
Težko hropeč utrujeni konjič
Po zameteni, slabi cesti gazi.

Tu ali tam v ravnini mi čepi
Pohlevna kočja za zametom skrita,
Tu ali tam kot senca mi stoji
Samotna smreka v sneg in noč zavita.

Oh dolgo že se nisem vozil tod,
Po gladkih potih dirjal sem skoz mesta,
A vendar mi je vedno in povsod
V spomin se vračala ta slaba cesta.

In vračale so ure se bridké,
Ki sam prebil sem jih v otožnem časi —
A glej! Zdaj hiše, kočé se gosté . . .
Dà, spet sem v znani, dragi gorski vasi.

Tam gôri še brli jedina luč,
Sicer vse mrtvo . . . Ni ne čuješ glaska . . .
Obstal je konj . . . Zaškripal v durih ključ . . .
Tu spet imaš me, krasna črnolaska!

Duhtelo je cvetje ob poti . . .

Ko log se zagrinjal v večerni je mrak,
Po stezi sva gladki hodila;
Po vejah se zibal je vetrec lehák,
A midva pa sva se ljubila.
Topili sta srci se v srečo zlató,
Iz grma je slavec pel pesem sladkó,
Duhtelo je cvetje ob poti.

Pa kmalu razkošja je cvet ovenel,
V slovesu bridkostnem sva mrla;
Iz grma je slavec otožno zapel,
Ti solzo si z oka otrla.
Podal sem ti zadnjikrat zvesto rokó,
Ko sam pa v tujino sem meril stezó,
Duhtelo je cvetje ob poti.

Čez leta sem vračal se zopet domov,
Z veselim sem srcem se vračal,
A skoro okusil sem bridki otrov:
Vrnitev si s srečo sem plačal. —
Gorelo je drugemu tvoje srcé,
In drugemu v logu tihotnem odslé
Duhtelo je cvetje ob poti.

Umikam se zopet ti izpred očij;
— Čemú bi budil ti spomine?! —
A skoro do rojstvene bode vasi
Raznesel se glas iz tujine:
Pokopat so nesli ga štirje možjé,
Nihčè pa pretočil za njim ni solzé,
Duhtelo je cvetje ob poti.

Na tujem spet.

Na tujem spet! — Pomlad se v cvetji smeje,
Na nebu jarko solnce se žari,
A meni solnčni žar srca ne greje,
Otožne misli cvetje mi budi.

Na jugu, kjer bobni mogočna Sava,
Tam žije meni najkrasnejši cvet,
Jednakega pač nima tu dobrava,
Jednakega ne hrani širi svet.

Ko sem ostavljal svojo rožo krasno,
Radost mi je ostavljala srce,
Mračilo se mi je oko prej jasno,
Po lici tekle srage so solzné.

Na pot življenja so mi solze lile,
In vsklilo trnje je iz njih ostró,
Osti bodeče nogo mi ranile
In žitje so zamorile mladó.

Zdaj tu na tujem sem kot mrtvec v grobi,
Pomlad razsiplje cvetje krog in krog,
Budeč spomine o cvetni milobi,
Ki hrani meni jo domači log.

Tujki.

Ne upiraj v mé pogleda,
Tuje zemlje lepa hči,
Saj ne zveš, kolika beda
Srce strto mi teži.

Sam sem šel iz domovine,
Nesel s saboj sem gorje,
Sam trpel bom bolečine,
Dok me v grob ne položé.

Vetru.

Le hiti veter hladán in močán,
Le jaderno hiti čez goro zeleno!
Za goro razteza se cvètna raván,
V ravni boš našel deklè zapuščeno.

Mogočno zavej ji v srce mladó,
Otožne preženi iž njega spomine,
Da zopet, da zopet kot nekđaj žarnó
Ljubezni vesele ji solnce zasine.

Domá.

Vse kot nekdej! — Še vedno isti griči
Krog plodnega polja v nebo kipé,
Po njih vrhéh kot beli golobiči
Raztresene še cerkvice stojé.

Na polji sredi zlatega se žita
Kot nekdej skriva še uborna vas,
In slednja kočica sè slamo krita
Še isti tožni kaže ti obraz.

S holmiča kot nekdej še zatemnelo
Na mirno selo gleda stari grad; —
Do njega zopet merim stezo belo,
Katero meril prej sem tolikrat.

Tajinstveno šumi nad manoj drevje,
Na pot samotno listje sipajoč,
V pozdrav priklanja veter mi vejevje,
Pozdrav šumi studenec mi begoč.

Pozdrav pojo mi lehnokrile ptice,
Pozdrav iz dupelj cvrčki mi cvrčé,
In korčki, zapoznele jeterníce
V pozdrav priklanjajo drobné glavé.

Po vejah gibka veverica skače,
Vse na okrog je radostno, živó,
A meni vender srce tožno plače,
A meni vender se mrači oko! —

Spomin uhaja mi v minule čase,
Ko marsikdaj pod drevjem tu blodeč
Devojke mile čul sem mile glase
In skozi zêlen solnčnik zrl rudeč.

Ko v travi poleg nje sedeč duhteči
Na prsi sem naslanjal ji glavó
In sanjal o bodoči svoji sreči,
Gledaje v temnojasno ji oko.

V poljubih sem . . . Spomini usehnite,
Spomini želje nove le rodé —
Oh, čelo »Tristia« mi razvedrite,
Ovidij tožni, jasni mi srcé! —

Mehkó turobni spev mi boža dušo,
Kot pomladanje sape prvi dih . . .
Tako miran ni pod zeleno rušo
Ne bodem snival večno nem in tih!

A mir, ki stihi ga dijó ubrani,
Razruši jeden mi pogled na mig:
Glej, velo rožo drobna knjiga hrani,
Mrtvé ljubezni mrtev spomenik.

Na prsi mi jo je nekđaj pripela,
Ko sem odhajal v daljni, šumni svet;
Ljubezen bujna njena zdaj je vela,
Vel zdaj z ljubeznijo je zorni cvet. —

Vse kot nekđaj — in vender vse drugače,
Vse na okolu žalostno, mrtvo! — —
Li čudo, da srce mi tožno plače? —
Li čudo, da mrači se mi oko? —

Prošnja.

Enkrát samó naj ti še zrem
V očesa temnega globino,
Enkrát naj, predno v tujce spem,
Ogrevam ž njega se milino!

Saj sam Bog vé, če še nazaj
Povrnem se v vasíco malo,
In sam Bog vé, če mi tedaj
Očesce tvoje bo sijalo.

Glej! leta v enomer tekó,
Rodé — pokapajo spomine . . .
Ijubezni cvet, cvetoč žarnó,
Čez noč ospè se in premine.

V gozdu.

Ko v tihem gozdu samec hodim
V naročji tujega sveta,
V otožnosladkih mislih blodim
Tam onstran zelenih gora.

Stoji li tam še koča mala?
V nji žije li deklič zoran? —
Oh, koča mala, deva zala . . .
Preživel ondu mnog sem dan.

Li v senci lipe zeleneče
Jelova klopica stoji? —
Poglede prve tam žareče
V nje črne sem topil oči.

In tam ob konci plodne njive
Takrät košat je javor stal;
Pod njim od deve ljubeznive
S solzami sem slovo jemal.

Zdaj pa po gozdu samec hodim
V naročji tujega sveta,
A v tožnosladkih mislih blodim
Tam onstran zêlenih gora.

In zdi se mi, da nad vrhovi
Glasi se zvon zvoneč v pokop . . .
Pojó, resnó pojó zvonovi,
Jaz pa ljubav pokladam v grob.

Slovó.

Jeseni solnca sev omaga,
Hladneje greje žar njegov. — —
Jesen se bliža meni, draga,
Že hladnih čutim dih vetrov.
Odpusti, če ljubezen vrela,
Ki žarno za-te je gorela,
Ugašati je zdaj začela,
Ko hladnih veje dih vetrov.

Ti še cvetěš v pomladni dōbi,
In v srci ti cvetě pomlad,
Umakni se jesenski zlōbi,
Da te ne zamorí nje hlad!
Brezskrbno na desnico kreni,
Odločena je leva meni,
Kjer vetri vejejo strupeni,
In kjer mori jesenski hlad.

Na cvetji se vender ti solze bliščé!

Čuj, burje ledene po planem vršé,
V dvorani pa mehka toplota se širi,
In v sladkem razkošji, v prijetnem nemiri
Plesalcev veselih se pari vrté.

I ti zavrtela si v burni se ples,
Očesi žarita se v strastnem ti sviti,
In nedrije cvetje duhteče ti kiti,
In čárobna si kakor angelj z nebes.

Ko táko gledalec te zrem nevesel,
Otožnost srca se mi jadnega loti,
Ker znam, kaka čustva po prsih zdaj vró ti,
Ker znam, da obup ti je dušo objel.

Pozábila rada minulih bi dnij,
Ko z mojim se tvoje srce je ljubilo . . .
A ples je spominu preslabo mamilo
In mrtve spomine le znova budi.

Čeprav se ti rože na lici žaré,
In nedrije mlado razkošno se dviga,
In plamen veselja v očeh se ti vžiga,
Na cvetji se vender ti solze bliščé!

Ostal je le spomin.

Kedàr mi v mračni duši
Spomin na té vscvetè,
Nebo cvetoče radosti
Se v prsih mi razpnè.
Morilna noč izgine mi,
Življenje novo sine mi,
Kedàr mi v mračni duši
Spomin na té vscvetè.

Ti bila si mi sreče,
Ljubezni čiste vir,
In v prsi burne lila si
Nebeškotihi mir.
Čarôbno tvoje je okó
Sijalo v žitje mi temná,
Ti bila si mi sreče,
Ljubezni čiste vir.

Minula je ljubezen,
Ostal je le spomin,
V življenja breznadejnih dneh
Tolážnik mi jedin.
Kot cvet, če slana ga ožgè,
Na tla se brez sadú ospè,
Minula je ljubezen,
Ostal je le spomin.

Prošló!

Odihne lice trpek mi usmev,
Če spomnim se ljubezni nekedanje,
Ko božale so me mladostne sanje,
In božali pogledi zornih dev.

Prošló, prošló! — Minul je žitja maj,
Minule so ljubavi ure zlate!
Za druge rože zdaj cvetó, in za-te,
Srcé bolnó, ostal je prazen gaj.

Sneg.

Oh mėti, beli sneg, le mėti,
Goró, dolino v sèn zavij!
Da v vigredi se tem čilejša,
Cvetoča pestro prebudí.

Zamėti tudi srce moje,
Zamėti prazne mi željé,
Zamėti nade mi slepilne,
Da v novo več se ne vzbudé.

Udaja.

Ha neba jasnem svodu bliščé nebrojne zvezde,
Pod manoj Mure bistre bežeči val šumí,
Pokojno vse počiva in sanja sladke sanje,
Oh srce moje tožno, kaj nisi mirno ti? —
Pozabi jih, pozabi, dnij prošlih zlate ure,
Minule so, kot mine o zôri sèn krasan!
Kaj upati še more, za čim še koprneti,
Kdor je z gorečim mečem iz raja bil izgnan?
Naj srečna ona bode, kot rosa v pestrem cvetu,
Življenje naj uživa, saj je tako krasnó;
A midva, srce strto, zabíva in trpíva!
Kjer ostro trnje klije, tam cvetke ne cvetó.

Čemú?

Čemú zaničljivo me gledate vsi,
Češ »srce mu je omrzelo« ?
Res! v prsih se meni je vmirila kri,
Srcé mi ledeno je, ne koprni,
Za čim pa naj bi koprnelo?

Za slavo? — Brez slave se lahko živi!
Za zlatom? — Zlato me ne briga;
Saj slava, zlato ti le dela skrbi,
Da ti ne izgine, da se ne stopi,
Srcá — ne oveseli ga.

Dekleta ljubiti več volja me ni,
Ljubezen rojeva trpljenje.
V trpljenje pa nismo ustvarjeni mi,
Le človek, ki išče trpljenja, trpi . . .
Trpljenje ne bo mi življenje!

Čemu zaničujete torej me vsi,
Češ »srce mu je omrzelo« ?
Res! v prsih se meni je vmínila kri,
Srcé mi ledeno je, ne koprni,
Za čim pa naj bi koprnelo?

O mraku.

Pozdravljen mi večerni mrak,
Noseč hladila bolni duši,
Pozdravljen slavca spev sladak,
Ki blaženo tihoto ruši!

Ko sluša petje mi uho,
Srcé se meni v prsih oži,
Saj tožil sem i jaz takó,
Kot ptica osamela toži.

A dasi je tesnó srcé,
Le v zadovoljstvo se mi vtaplja:
Da drugi tudi še trpé,
Nam je v bolest hladilna kaplja.

Na sveti večer.

Brez božičnega drevesca
Sam proslavljam sveto noč,
V svojega življenja knjigo
Z rosnim okom nemo zroč.

Izza črk me obledelih
Gleda mnog predrag obraz
Z jasnim licem, z vedrim čelom
In v okviru bujnih las.

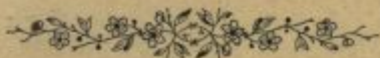
A če v te obraze drage
Motno se oko mi vprè,
Pomneč svojo mlado srečo
Srce tem bedneje mrè.

Ti orumeneli listi
S srčno pisani krvjó
Slikajo samó minljivost,
Smrt, odpoved, jad samó.

Vse življenje dosedanje
Polno togepolnih slik
Od viharja se mi zrušen
Zdi nagrobni spomenik.

Krijejo li lepšo dobo
Še ostale mi strani? —
Roka hčè, da list obrne,
Srce brani in drhti.

V zatišji.

Mehkó me senca tvojih vej,
Košato drevje, tu objema,
Kjer bova bivala odslej
Jaz in družica — žalost nema.

Nad mánoj se jasni nebo,
Krog mene mir tihoten vlada;
A kdaj zjasni se srce to?
Kdaj se mi vmíri duša mlada?

Iz trave poleg cveta cvet
V življenje radostno poganja,
In o radosti bivših let
Mi tožna duša tožno sanja.

Bolna ljubezen.

Srcé je moje bilo pusta njiva,
Kril jo je sneg in led . . .
Kar se nasmehne pomlad ljubezniva,
Požene cvet.
Oh, smiliš se mi cvetje:
Nikdár, nikdár ne sine ti poletje.

Glej! Koliko jih bilo je pred tabo,
Ko jim je še prijazen vetrec vel,
A vsem usèhlo stebelce je slabo,
In nerazcvel že vsak je ovenel.
Pod rušo nenasiten črv prebiva,
Nemirno gloda ondu noč in dan,
Zato, ko malo hipcev slaj uživa,
Na bolnih tleh umrje cvet bolan.

Čestokrat v jeseni pozni

Čestokrat v jeseni pozni
Razcvetè se boder cvet,
A razcvelega pokrije
Skoro mrzli sneg in led.

Pozna leta v prsih meni
Vzgojila blesteč so up,
Toda v kali že zamoril
Žitja mrzli ga je strup.

Sèn.

Hoč zimska kosme snežne siplje
S studeno rokó,
Vse mirno, le srcé utríplje
Mi v prsih glasno.

O lepi sanja prošli dobi
Brez toge, jadu,
O cvetu, ki v preranem grobi
Dobil je miru.

Nekdaj — sedaj.

Pri mizah smo nekdanj sedeli
In pili smo vince rujnó,
Pa pesmi vesele smo peli,
Uživali žitje mladó.

Pri mizi zdaj samec sedevam,
In jad mi objema duha,
Več pesmij veselih ne pevam,
Le vzdih kipé iz srca.

Tako se spreminja življenje,
Z življenjem spreminja srcé,
Na mestu veselja — trpljenje,
Na čelu prej gladkem — gubé.

Rožica.

Kedär življenja truden
Zatisnem v smrt okó,
Možje me štirje črni
Tjà v zemljo ponesó.

Na grobu pa ne bode
Napis se mi blestèl,
Ni mramornata ploščá,
Ni križ visok, svetèl.

Iz srca mi požene
Prekrasen rožin cvet;
A z ljubim pride deva
Odtrga krasni cvet.

In rožico na nedro
Razkošno si pripnè — —
Kjer nekdam srce moje,
Cvetica zdaj tam mrè.

Spomin.

Zamišljen potnik sam sedim v kupeji,
Skoz okno se upira pôgled moj,
Kjer na drevesu vsakem, vsaki veji
Mrtvaški list priroda piše svoj.

Meglà otožno lega po dolinah,
Studeno ivje krije mrtvi breg,
Pod mračnim nebom gôri na planinah
Vrhove venča večnobeli sneg.

A jaz zamišljen sam sedim v kupeji,
Od doma strani vlak z manój hiti,
Hiti z manój in s sliko, ki v aleji
Motrile nekdam so mi jo oči.

Nikdar poprej še niste prišla sama
Na klopico v popoldnevni hlad,
Gotovo vselej stara garde-dama
Hodila vas je skrbno varovat.

A danes ni je bilo. — Kako živo
Vzdrhtelo v prsih mojih je srcé,
Ko gledal sem vas, v rokah vam vezívo,
Na lici bile rože so cvetné.

Sanjavo temno vam oko je zrló
Na nežno delce nežnejših še rok;
Nad vami pa poletje razprostrlo
Zelenih vej je slikovit obok.

Pogosto skoz košato se je drevje
Potajno solnčen pramen k vam prikral,
In z modro pentljico njegov se sev je
Na črnih vam laseh ljubó igral.

Da stopim k vam, srcé mi je velelo,
A koj umolknilo je od strahu:
Na drevji listje tajno je šumelo:
»Ne káli devi srčnega miru!«

Na drevji listje tajno je šumelo,
Ob deblu sem ostal motreč vaš lik
Pobožno, kakor sveto zrè razpelo
O svoji zadnji uri bled bolnik.

Angelj smrti.

Ko duh oprošča se telesa,
Ko sklepaš v večni sen oči,
Tedaj odprejo se nebesa,
In k tebi angelj prihiti.

Otožen angelj, angelj smrti
Poljubi v lice te bledó ;
Na njega roki razprostrti
Počiva glava ti mehkó.

In pred okó ti v teku burnem
Hité podobe prošlih let,
Vrté v vrtinci hudournem
Željé se, nade, sad in cvet.

V nasmeh se rajsk obraz zazibne,
Zazibne v sèn se ti okó,
Podoba za podobo vzgibne,
In srce je mirnó, mirnó . . .

Ljubezni, deva, te ne prosim,
Po roki tvoji ne hlepim,
Le eno željo v srci nosim,
Željó le eno jaz gojim:

Kedár se iz življenja ločim,
K ležišču mojemu prispèj,
Poslednjikrat s poljubom vročim
Ledeno lice mi ogrèj!

Naslonjen naj na tvojo roko
Prežijem prošli život svoj! —
Oh, dèkle krasno, žarnooko,
Ti bodi smrtni angelj moj!

V hladnici.

Pomlad je cvela. V duhteči hladnici
Ob vašem vznožji sem slonel molčé,
In gledal rože cvetoče na lici
In gledal vaše oči sem jasné.

Skoz listje mlado, skoz pisano cvetje
Pomladni vetrec pihljaj je mehko,
V mrakotno, tiho nama zavetje
Skorjanca petje noseč na uho.

Molčé sem slonel, brezimnega pevca
Turobno pesem ste čitala vi,
Molčé sem slušal — brezimnega pevca
Glasovi vam so skalili oči.

O strti sreči, zagrêbeni nadi,
O mrtvem srci glasil se je spev;
In v vaših prsih, v cvetoči pomladi,
Porajal spev je otožen odmev.

In znala niste, da pevec neznani
Ob vašem vznožji je slonel molčé,
Da vse bolesti zle v tožbi ubrani
Krivó le vaše je bilo srcé.

Ptici.

Čemu izmed zelenih vej
Upiraš v mé oči proseče?
Le tîpi, ptica, se naprej
V glasove srêbrno zveneče!

Saj ti ne veš, kako ljubó
V srcé done mi tvoji glasi,
Kako temnó, kako bolnó
Cvetó mi v duši prošli časi.

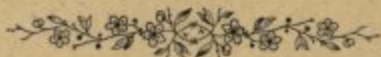
Glej, v deblo bukve tam srcé
Pred davnimi sem leti vrezal,
In v srci s svojim nje imé
Umetno sem med sáboj zvezal.

Takrat gojil sem up krasan,
Da kot sta združeni imeni
Življenja potje neki dan
Zjedine moji se in njeni.

Usahnil pa je z leti up,
Kot cvetka pisana usahne,
Če burje mrzle strup gorjup
Ledeno smrt ji v lice dahne.

Na dvoje poti najini
Bolj, ko porej sta šli, zdaj gresta. —
Na zemlji ni je, v raji ni
Žené, ki bi ostala zvesta!

Dekliška tožba.

Solzeč se v temno noč strmim
Ostavljena in sama:
Usoda goro in ravan
Prostrla je med nama.

»Ko zora nov dan porodí,
In solnce spet zasine,
Mordà se z dnevom novim on
Povrne iz tujine.«

Tako tolaži slednjo noč
Srcé se neveselo,
A zlato solnce slednji dan
Me gleda osamelo.

II.

Ljubezni nisem nikdar ti razkril,
Tajno sem hranil v prsih čustva svoja,
Čeprav si vmíril nisem v src^u boja,
Ljubezni nisem nikdar ti razkril.
Temná sedanjost je bodočnost moja,
Čemu bi torej srečo ti kalil? —
Ljubezni nisem nikdar ti razkril,
Tajno sem hranil v prsih čustva svoja.

Zdaj ž njim v razkošji blaženem živiš;
Srcé mi v prsih radosti trepeče;
In meni sije žarek tvoje sreče,
Ko ž njim v razkošji blaženem živiš.
Celé se srca rane mi skeleče,
Usode krute ponehuje piš . . .
Ko ž njim v razkošji blaženem živiš
Srcé mi v prsih radosti trepeče.

Na razvalinah mojega srcá
Jesen otožna cvet je nov pognala :
Ljubezen je uzorna zasijala
Na razvalinah mojega srcá.
Z vonjavo cvetka ta jesenska, mala
Sladkoopojno mami mi duhá . . .
Na razvalinah mojega srcá.
Jesen otožna cvet je nov pognala.

Cvetè življenje nam iz razvalin,
In iz otožnosti radost rodi se ;
Ko nad izgubo nam oko solzi se,
Cvetè življenje nam iz razvalin.
Zaupaj! v srečo dobro spremeni se,
Kar sipa na-te temo bolečin :
Cvetè življenje nam iz razvalin,
In iz otožnosti radost rodi se.

Ko zunaj grom bobni, razgraja piš,
Pod varno streho v sobici sediva,
Ljubezni se uzorne veseliva,
Ko zunaj grom bobni, razgraja piš.
Poljubujó te usta radostiva,
Od tajnosladke strasti ti drhtiš. —
Ko zunaj grom bobni, razgraja piš
Pod varno streho v sobici sediva.

Proveva temna slutnja mi srcé,
Ko k sebi stiskam tvoj život drhteči,
Če ti v očesci gledam koprneči,
Proveva temna slutnja mi srcé:
Prišel bo skoraj konec naju sreči,
Popotni les bo vzeti mi v roké . . .
Proveva temna slutnja mi srcé,
Ko k sebi stiskam tvoj život drhteči.

Če treba jutri mi oditi je,
Pa danes se ljubezni veseliva!
Kar krije v tmí bodočnost ne motriva,
Če treba jutri mi oditi je.
Le kdor trenotka dar krepko uživa,
On pravi človek je, cvetno deklè! . . .
Če treba jutri mi oditi je,
Pa danes se ljubezni veseliva!

Ljubezen tvoja bode mi vodnik,
Če duše jadni se obup poloti;
Da ne zgrešim v življenji prave poti,
Ljubezen tvoja bode mi vodnik.
In v duhomorni bode mi temoti
Bodró sijal obraz tvoj zornolik . . .
Ljubezen tvoja bode mi vodnik,
Če duše jadni se obup poloti.

Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn,
Tedàj spomin moj, deva, te ne moti!
Kakor sedaj naj jasno zre oko ti,
Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn.
Čemu naj bo ti v radosti na poti
Otožni moj obraz, obraz temen?
Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn,
Tedàj spomin moj, deva, te ne moti!

Usode krute zakon res je trd:
Kar se rodi, rodi se, da pogine.
Jedvâ vscvetè življenje, že premine . . .
Usode krute zakon res je trd!
V pomladni dan cvet pisan jedva sine,
Z ledeno roko že ga boža smrt . . .
Usode krute zakon res je trd:
Kar se rodi, rodi se, da pogine.

Kaj dé li to, če ljudstvo bedno strada,
Da tebe le obliva sreče sev!
Neznana, kneže, ti je teža rev,
Kaj dé li to, če ljudstvo bedno strada!
Obsije lice boder ti usmev,
Ko gledaš jih, kako mrjó od glada . . .
Kaj dé li to, če ljudstvo bedno strada,
Da tebe le obliva sreče sev!

Saj ti si knez, beseda tvoja sveta,
Kar ti velelaš, vse naj se zgodi!
Za tebe gladni ljud naj se bori,
Saj ti si knez, beseda tvoja sveta!
Da težko breme nosi in — molči,
To siromaštva je usoda kleta . . .
A ti si knez, beseda tvoja sveta,
Kar ti velelaš vse naj se zgodi!

Okó otožna solza mi rosi,
Ko tebe gledam, deva osamela!
Če v lica se ozrem ti ovenela,
Okó otožna solza mi rosi.
Kot divna roža bajno prej si cvela,
Sadú zdaj ni, a tudi cvetja ni . . .
Okó otožna solza mi rosi,
Ko tebe gledam, deva osamela!

Čas je cvetočim rožam slab vrtnar
In malo se za zorno cvetje meni;
V brzini preko gred hiti ognjeni —
Čas je cvetočim rožam slab vrtnar.
Če zamorí jih sape dih strupeni,
Če krasno se vscvetó — kaj njemu mar!?
Čas je cvetočim rožam slab vrtnar,
In malo se za zorno cvetje meni.

V nebeškem slavospevu slab akord,
To je v vesoljnem stvarstvu žizen naša.
Gorjupega otrova polna čaša,
V nebeškem slavospevu slab akord,
Zaklade nád, nam pleni in raznaša
Ropazelneje od tatarskih ord.
V nebeškem slavospevu slab akord,
To je v vesoljnem stvarstvu žizen naša.

Najlepši dan človeku — zadnji dan,
Ko nád oholi grad se v nič podira,
Ko trudno se oko na vek zapira,
Najlepši dan človeku — zadnji dan.
Ž njim konec je trapečega nemira,
Življenja boj na veke je končan . . .
Najlepši dan človeku — zadnji dan,
Ko nád oholi grad se v nič podira.

III.

V noči.

V noči tihi, dremajoči,
Ko le zvezdic zbor bedí,
V mali zastareli koči
Siva mamica sloni.

Skozi okno nje pogledi
Gôri proti nebu zró,
A drhteč ji ustni bleđi
Prošnjo molita topló.

In puhté željé goreče
V pomladansko, mirno noč;
Zvezda zvezdi jih šepeče
Tja na sever jih nesoč.

Tamkaj v noči dremajoči,
Ko le zvezdic zbor bedí,
Z vročim srcem v grudi vroči
Bled mladeneč mi sloni.

V oknu zvezd migljanje gleda;
Zdi se mu, kot da pozdrav
Njih svitloba tožnobleda
Nosi z južnih mu planjav. —

Svetla zvezda se utrne;
Sever zrè in jug nje pad —
Dvoje src se v strah zagrne,
Dvoje src objame jad.

Pri národnih pevcih.

Pomladij jedva štirinajst
Ti zrlo je življenje,
A že poznaš kopnenje,
Poznaš ljubezni strast.
Oblastno z odra doli zreš
V zavesti si krasote
In čárobne milote,
Ki diči vitko rast,

Dovtipom narod smeje se
In ploska ti z rokami,
Jaz pa tešim s solzami
Za tebe bridek jad.
Kaj grenkih bi solzâ ne lil:
Jedvâ ti je vzbrstela
In skoro bo odevela
Cvetoča ti pomlad.

A ti ne vidiš mojih solz,
Le poješ in razgrajaš;
Da s strupom se napajaš,
Kaj tega tebi mar?! —
Življenja bodo te megle
V svoj mračni plašč zavile . . .
Da ti sramoto krile,
Oh, krile bi vsekdar!

Menih.

Ladija o mraku plava
Jasnih pevcev zbor noseč,
Okrog nje pa bistra Sava
Šepeta tajno šumeč.

Pevcem mladim pesem žala
Iz veselih prsij vrè:
»Davi je pa slanča pala
Na zelene travnike . . .«

Lahno do bregú se širi
Milozvoki spev krasan,
Kjer v ponočnem, tihem miri
Samostan stoji teman.

Ondu mlad menih sameva
V oknu sluša pesmi glas. —
Kaj o tožnih glasih speva
Mladi mu blede obraz?

Kaj srcé mu rezvo bije,
Kaj solzâ mu lije vir?
Med zidinami samije
V céli mir je, v srci mir.

Mir kraljuje v ozki céli,
Pred menihom pa beži,
Ko prožiti čas veseli
Stopa spet mu pred oči:

Tudi on nekdaž še pel je,
Pel je ž njim deklíč zoran,
Zdaj na veke onemel je,
Zdaj medli — živ pokopan.

Na samostanskem vrtu.

Z brevirjem v rōci po stezici beli
Molčé sprehaja star se minorit;
Za goro že se žarno solnce seli
Večernica z neba razsipa svit.

Meglica vonjajoča lahno plava
Nad zasajenimi gredicami,
In vzibajoč jih v sanje poigrava
Ljubó se s pestrimi cveticami.

Skrivnostno skozi mlado se zelenje
Belí visoki samostanski zid,
Na jedni strani mirno zroč življenje,
Na drugi tok borjenja valovit.

Menihu se smehlja oko — saj nosi
V pobožnem srci najrahljejši mir,
In pomlad pisan cvet na pot mu trosi,
Na pot, na golo tême in brevir. —

Ecce dolor!

Aj, zde leží zem ta před okem
mým slzy ronícím,
Někdy kolébka, nyní národu
mého rakev.

Jan Kollár.

Ecce dolor! — Zélene ravnine,
Nad ravninami strmé goré;
Kamorkoli zlato solnce sine,
Vse živí, cvetè — le narod gine
Pod bremenom tujčeve peté!

Kje so časi, ko za dom svoj sveti
Dedje naši tod so lili kri?
Ko drhtel pred njimi je v trepeti
Prej sovrag, a zdaj gospod nam kleti,
Kje so? — Bili so in so prošli!

Kje so ure, ko v ljubezni verni
Ljubil tod Slovenko je Slovén?
Ko odmevali so v hlad večerni
Glasi iz junaških prs stoterni?
V veke li bo molčal spev jeklen?

Kje noči so, ko v gozdovih širnih
Med vejevjem svetih nam dreves
Dim se dvigal v kolobarjih mirnih
V počesčenje bitij nedozirnih
K jasnemu oboku je nebes?

Vse minulo, kakor pena mine,
Kedar se valovi umiré . . .
Ecce dolor! — Kamor solnce sine,
Vse živi, cvetè le narod gine
Pod bremenom tujčeve peté!

Svojih dedov grobe razorava
V svoji zemlji tlačeni moj rod! —
Kje je slavnih predcev naših slava?
Kam izginila so sveta prava,
Ki nekdanj so carovala tod?

Vse molči. — Za goro solnce tone,
Nemo s polja vrača se tlačan . . .
Kaj brezupno duh mi slabi klone? —
Ne! — Razdrobil bode sužne spone,
Prost bo spet naš tožni Korotan!

Na Gosposvetskem polji.

. . . lapides clamabunt.
Luk. XIX. 40.

Pomladna zora na okoli
Oživlja goro in ravan,
A jaz ob kamnatem prestoli
Sam sredi cvetja mrëm teman.

Molčé še drobne ptice v gaji,
Po drevji listje še molči.
Le kamen, kamen tu v ograji,
On glásno, jáсно govori.

On govori, in v času davnem
Ostavlja duh mi svoj pogled,
Ko v Korotanu staroslavnem
Kmet bil gospod, gospod je kmet.

Ko sveti veri in pravici
Prostó izbrani knez údan
S kaljenim mečem je v desnici
Za pravdo vdove stopal v bran.

Sedaj? — Sam samcat na planjavi,
Mogočnih dedov boren vnuk,
Spominjam se o prošli slavi
Sedanjih bed, sedanjih muk.

»Ma sveti veri« samosilnik,
»Ma sveti veri« v kruto moč,
S katero na podanca tilnik
Poklada jarem stiskujoč.

Ne brani tu se pravda vdove,
Rodu se pravda tu teptá —
Kdaj pač otrla boš okove,
Ti Večna Pravda iz nebá? . . .

Prijatelju na grob.

(Pravnik Fr. Sajnkovič; umrl dne 27. avgusta 1888, l.
v Središči.)

Življenja svit ti jedva je zazoril,
Okušal jedva si mladosti slaj,
Že žitja dih strupeni je zamoril
In v grob položil te za vekomaj.
Tako spomladi pisan cvet uvene,
Če sape zabrijó nad njim ledene.

Cvet brez sadu! — Usoda je hotela,
Da takšen ti se ločil si od nas.
Kaj to, če srca naša so drhtela,
Če solze so rosile nam obraz? —
Nikamor se usoda ne ozira,
In zida sama, sama spet podira.

Ob žalostnem ti nisem stal ležišči,
Ko v smrtni sèn zapiral si okó,
Solz točil nisem na pokopališči,
Ko v grob ložili tvoje so teló;
Od tebe daleč, v sobici so tihi
Iz prsij vili se mi tožni vzdih.

In še vijó se, ko ob strtem cveti
Posilja znova se gorjup spomin
In pohiti mi z vetrom v brzem leti
H grobišču sredi zêlenih ravnin.
Dokler na zemlji cvetje bo venelo,
Bo toge trnje meni v srci cvelo.

Od njega spletal venec bom nagrobni,
In če morda zanese čas me kdaj
Iz mirnega domú na kraj žalobni,
Kjer v sladkem snù počivaš ti mi zdaj,
Na grob položil v znak ljubezni verne
In žalosti bom svoje ga nezmerne.

Bratom Čehom.

(O njihovem prihodu v Ljubljano, dné 10. avg. 1887. l.)

Ostavili ste sveta rodna tla,
Ostavili domače ste ognjišče,
Da brata v bratski zemlji brat obišče
In z novim žarom si srcé navda,
Da obnovi ž njim zopet staro zvezo,
V kateri zmoreta sovraga jezo,
Ki hoče, da ugonobi oba.

Res lahka ni iz domovine pot,
Milejši veter po domovji veje,
In cvet razcvita se doma krasneje,
In solnce sije lepše ko drugod.
A kjer ljubezen toplá v srci klije,
Čeprav na cvetje solnce tam ne sije,
Spreminja le se zemlja v raj povsod.

Slovenski rod je narod siromak :
Uborne so njegove tesne kočē,
Pod slamnato se streho beda joče,
Pod prostim nebom žuli jarem jak.
A srca siromakov so bogata :
Jasnó žari se v njih ljubav do brata,
Slovan prostora ondu najde vsak.

Zatorej k nam na širo to srcē,
Vi severa predragi nam sinovi ;
Da težki razdrobē se nam okovi,
V zavezo krepko sklenimo roke !
Nad zvezo, kjer ljubezen gospoduje,
Dobrotljivo nebo dobrotno čuje
In ponižuje vrage v prah zemlje.

Ljubezen je čutečih src vladar ;
Ljubezen čista brata k bratu vodi. —
Da vladala med Slave bi naródi
Ljubezen vroča, kakor solnca žar ! —
Ljubezen vam je bila k nam vodnica,
Ljubezen vam pri nas je vzprijemnica,
V ljubezni kličemo vam vsi : Na zdar !

Kdo vé?

Ha vasi pod lipo košato
Pravljico pravi ded;
Mladina poslušá ga pazno,
Mladina zornih let.

»Poglejte zelenje po polji,
Poglejte cvetje to,
In vender nekđaj tu zelenja
Ni cvetja ni biló.

Ves kraj tod razgrnjen pred vami,
Do kamor sega vid,
Takrat je še s peskom bil jarkim
In s kamenjem pokrit.

In prišel od daljnega vzhoda
Mogočen je gospod,
Pripeljal iz zemlje je daljne
S sabój slovenski rod.

Sezidal na skali je sivi
Gospod si grad močan,
A pesek oral mu krog grada
Slovenski je tlačan.

Oral in oral je Slovenec
In vlekel plug molčé,
Hladilo ga žarno je solnce,
Krepile ga solzé.

Iz oka solzé so mu lile,
Obraz rosile so,
Kapaje z upalega lica
Zemljó pojile so.

Nebo pa je videlo muke,
Poslalo blagoslov:
Sè solzo je vsako prelito
Zaplodil cvet se nov.

In česar ni leta in leta
Porodil trud potan,
To bedne so storile solze
Lijoče le en dan.

Poglejte zelenje po polji,
Poglejte cvetje to:
Solzé siromaka-tlačana
Klijó takó krasnó! —

Dovršil je stavec ter glavo
Z lehtjó si je podpri
In po poslušalcih molčečih
Molče se je ozrl.

Mladini v planjavo cvetočo
Uprte so oči. —
Napósled se vzgane mladeneč
In plaho besedi:

»Spomladi vsevetó nam cvetice,
Pod jesen se ospó,
Kedaj pa te solze-cvetice
Kak sad nam doneso? —«

Nasmehne se starec mu trpko,
Pogradi si lase,
Povesi na prsi si glavo
In tiho dé: »Kdo vé? —«

Vihing.

Iz nočne temote poraja se dan,
In zora razsvitlja prostrano ravan.

Osvitlja sneženih Karpatov vrhé,
Osvitlja razsežno moravsko poljé.

Ob oknu nitranski škof Vihing sloni
In tihoma v sebi tako govori:

»Prekrasna ta zemlja je, večni Gospod,
A mnogo krasnejši nje verni je rod!

V pritlikavih kočah oskromno živéč,
Pred Taboj se klanja, udan Te čestéč.

Čestéč Te, a — golku slovenskem samo,
To v dušo me peče, to v srce hudó!

Res pravo, a napačno zánas le pot
Pokazal je ljudstvu ta grški Metod.

Odslej pa tako jih ne bo več učil,
In Nemca Slovenec bo nemški slavil!

Saj Vihing živi še, veleva nam Rim,
Umolkne Metod naj, slovenščina ž njim!«

Sovraštvo mu v srci vzkipi in zavist,
In sede za mizo napiše mi list:

»Naš oče presveti, vest žalostno čuj,
Svoj ljud pomiluj in Metoda kaznuj!

Besedo je Ivanu papežu dal,
Da mašo v latinskem jeziku bo bral.

A dane besede mu malo je mar,
Slovenski vrši nekrvavi še dar.

Slovenski mašuje, slovenski uči,
,Filioque' izpušča in ljudstvo gubi.

Zatorej naš oče, vest žalostno čuj,
Svoj ljud pomiluj in Metoda kaznuj!«

Ko papež je Štefan bral pismo le-tó,
Iskrilo od jeze se mu je okó.

Poslance je svoje do sebe pozval,
Ter v širno Moravo jih h kralju poslal:

»Mogočni kralj Svetopolk, pazno mi glej,
Da tega Metod ne vrši več odslej!«

Na Velegrad pelje kralj Svetopolk slè
In v cerkvi tam rakev jim temno odprè:

»Prepozno! — Tu glejte v naročji miru
Dobrotnik slovenskega spava rodu.

Bog spasil ga je, da za to, kar učil,
Ne bo se mu božji namestnik grozil!«

* * *

Pepel je že Vihing, umolknil Metod,
Izginil s svetá, žal, ni Vihingov rod!

Klevet pa njegovih ne čuje nikdó,
Ne čuje jih narod, ne čuje nebó!

Naročilo.

Za rana pa bode spet grom topov
Razlegal se preko ravní;
V ljut boj zvihrali bodemo vnov,
In zemljo pojila bo kri.

Mordà tudi mene porazi vihar . . .
Mordà! — A kaj pač to déž!
Saj mnogo borilcev ima še naš car,
Da hlabro jim bije srcé.

Tovariš! Če jutri se res to zgodi,
Da v boji objame me smrt,
Očesa naj solza ti ne kali,
Ne klóni ti duh potrt!

Izpolni mi jedno, poslednjo željo,
Ko vrneš v domačo se vas,
Ko plavalo bo ti v radosti okó,
V radosti žaril se obraz.

Oh spomni tedaj se denšnjega dne,
In h koči pojdi za vasjoj
Ter v senci lipe košate, staré
Pred kočó trenutek postoj!

Na klopi tam stara mi majka sedi,
Obraz ji mračan je, solzan,
Skrbljivo upira steklene oči
Po meni na severno stran.

In ko te ugleda, povpraša plašnó,
Kje jaz, njen sin, sem ostal;
Tedaj pa prikrij ji novico strašnó,
Da v seči krvavi sem pal.

Da hrabro na tvoji se strani boril,
Da skoro se vrnem ji dej! —
Čemú bi pač stara ji leta grenil! —
In zavriskaj in pojdi naprej!

In čula tvoj vrisk bo sosedova hči,
Urnó prihitela na prag;
Naj se ti ne smilijo njene oči,
Ne smili obraz njen sladak.

Povej ji, da v krilu sovražne zemlje
Počivam poražen in strt. —
Zamàn so ji bile prisege zvesté,
Oh, morda omeči jo smrt!

Tri noči.

(Ob Komenskega tristoletnici.)

Nivnice, 28. sušca 1592.

Piha luna blede z neba sveti,
Hčerke njene okrog nje blestijo.
Mir slovesen se nad vas razlil je,
Mir slovesen, ko da vsa narava
Pričakuje vigredi prihoda,
Ki ogrne s plaščem jo zelenim,
Ki privede zopet v svojem spremstvu
Ptičic petje in cvetličic cvetje,
Ki prinese v blagodarnem krilu
Vetrecu ji nežnega poljubov
In blestečih, toplih žarkov solnčnih. —
Pogasili so vaščani luči,

Zadremali v svetem strahu božjem;
 Samo mlinar tamkaj koncem vasi,
 Samo on še v hiši beli sveti.
 Skozi okno medli svit prodira
 In odbija v valčkih se potoka,
 Ki skrivnostno žubori ob hiši.
 Kaj li sveti stari oče mlinar?
 Moli »brat« li in kesa se grehov?
 Nima grehov stari oče mlinar.
 Melje v noč li rumeno pšenico?
 Ne vrtijo se kolesa v vodi.
 Šteje morda suhe turške zlate;
 Kje nabral bi bôre mlinar zlatov?!
 Luna v sobo zvedavo pogleda:
 Ob postelji beli sloni mlinar,
 Blaga sreča mu žari obličje,
 Od radosti se iskré oči mu.
 Razvedrí si luna ôbraz bleđi,
 Njeni žarki božajo prijazno
 Nežni lici mladega zemljana . . .
 Ko se zdrami zjutraj vas iz spanja,
 Že dospela vigred je v naravo,
 Ogrnila s plaščem jo zelenim,
 Pripeljala ji je v svojem spremstvu
 Ptičic petje in cvetličic cvetje
 In prinesla v blagodarnem krilu

Vetreci ji nežnega poljubov
In blestečih, toplih žarkov solnčnih. —

* * *

Lešno, 29. malega travna 1656.

Tesna soba. — Prêprosta oprava.
Temna noč je. — Luč brleče sveti.
Poleg mize sloni sivolasec.
Glava se mu je sklonila k prsim,
Roka mu ob bok je omahnila,
In pero mu padlo je iz roke. —
A na planem strašna burja vije
In oblake zganja gromonosne.
Drevje stoka in zidovje poka,
Blisek šviga in bobni grmenje.
Toda svoje misli sivolasec.
Gleda v duhu cerkev razsvitljeno,
Vidi v cerkvi zbrane zveste »brate«,
Zrè mladenča, ki gre k žrtveniku
In daruje Bogu prvo žrtev. —
Mili Bože, veličastne slike!
A ne gleda več je sivolasec.
Bela širi se pred njim dvorana,
V nji klopi so razvrščene lepo,
In v klopih otroška nežna lica,

Kakor zrelo jabolko rudeča,
 Kakor novo padši sneg so bela,
 Žar mladosti jim oči unema.
 Zablesti se pògled sivolascu,
 Zablesti se, da takoj ugasne.
 Jeseniki dvigajo se k nebu,
 Sneg pokriva jim otožne glave,
 Sneg pokriva boke jim in noge,
 Sneg pokriva cesto ob njih nogah.
 Četa stopa po sneženi cesti,
 Pestra četa môž, ženâ in dece,
 Tožna četa vernih »čeških bratov«.
 Tiho stopa, tiho solze roni.
 Kar obstane, v beli sneg poklekne,
 Zrè na jug, kjer vije se Morava,
 In z drhtečo roko solze briše.
 Oh, težkà od doma je ločitev!
 Pretežkà, če ločiš se po sili!
 Svetla solza starcu se utrne.
 S kalnim okom zrè angleške vojne,
 Zrè upor in boj zelene Irske,
 Vidi sive, skalne gore švedske,
 Gleda vrhe žalostnih Beskidov
 In otožno ogersko ravnino.
 Gleda, gleda . . . Prêprosta oprava . . .
 Tesna soba . . . Svit brleče luči

Vse, vse bili so samo spomini:
 Saj doma je v tihem, mirnem Lešnu!
 V tihem, mirnem? — Kakor zlá ujeta
 Išče žrtve, da nasiti žrelo,
 Poljska vojska zdaj preži krog Lešna,
 Da iztrga zopet mesto Švedom. —
 Kaj to? — Svet li se drobi na kose?
 Zemlja stresa se, nebo se maje,
 V dalji čuje otlo se bobnenje,
 Bliža se in vedno bolj se bliža . . .
 In ta žar, ki tvarja dan iz teme? —
 Ogenj v Lešnu, z ognjem poljske čete! —
 Proč iz hiše, proč iz temnih zidov,
 Vèn na plano dirja sivolasec . . .
 Po vseh cestah klanje in kričanje,
 Žalovanje in bridko ječanje.
 Kri rudeča lije se v potokih,
 Poljska kri se druží s krvjo švedsko,
 Liže vznožja belim mestnim hišam,
 A njih krove žarki plamen liže;
 Liže, širi se in dviga k nebu,
 Kjer vijoč je zgnala burja ljuta
 Gromonosne in temné oblake — —
 Pridrvi iz mesta sivolasec,
 Truden, bled se zgrudi na koleni

In pobožno zahvaljuje Boga,
Da mu rešil, golo je življenje . . .

* * *

Amsterdam, 15. listopada 1671.

Bledo lice na blazini beli,
Smrtni pot na bledem, mrzlem lici,
Pôgled mèdel iz očiĝ gasnočih,
Sklenjeni na prsih veli roki — — —
Sivolasec čaka smrtne ure . . .
Kakor mrtev je, nič se ne gane,
Toda v prsih buri mu življenje,
Bridka žalost srce mu razriva:
Razkropljena čreda »čeških bratov«,
Razkropljena je po širem svetu,
In vodnik njen daleč v tuji zemlji,
Daleč proč od nje in domovine. —
Oh, težko je v tujem svetu mreti!
Oh, težko je mreti brezi svojcev!
Zdaj se zganil je . . . pregiba ustni . . .
Moli stavec za nesrečne »brate«,
Za nesrečno moli domovino,
Ki ni mogla mu ni groba dati.
Zaiskrí še jedenkrat oko mu,
Zakipí še jedenkrat mu srce,

Zažari še jedenkrat se lice,
In prošlo je — mrtev je Komenski! . . .
Tiha luna jasno z neba sije
In pogleda zvédavo skoz okno,
Trepetaje ljubijo nje žarki
Mrzlo, mrtvo lice velikana.

Zadnji brat.

» Póčivaj sladko v zemlji hladni,
Najljubši brat moj — zadnji brat!
In duši tvoji Bog vsevladni
Porôsi svojo blagodat!

Pač burno mi je srce bilo,
Solzilo se mi je oko,
Ko pod zeleno to gomilo
Pokladal tvoje sem telo.

Zdaj spiš! — In vse krilate želje,
In tvoje nadeje zlaté,
In toga vsa in vse veselje
Ti v mirnem srci mirno spé.

Ti spiš! A tu ob tvojem grobi
Pa sebi kopljem jamo jaz,
Da v smrti spavala družnó bi,
Kot sva prežila žitja čas.

Jaz v zemljo sem položil tebe,
A kdo pa mene položi?
Kdo v mrzlo, črno prst zagrebe
Življenja trudne mi kosti?

Da zá-me nima svet prostrani
Tovariša, to vem in znam;
A to boli, da v samostani
Poslednji sem menih in — sam! . . .

Bolestno Stanko zatrepeče,
V solzah se koplje mu okó . . .
Oh! solze srčno bol hladeče
Kropijo jamo mu svojó.

* * *

Čarobno na nebesnem svodi
Svitlé se zvezde vžigajo;
Mirnó je vse, mirno povsodi,
Megle iz tal se dvigajo.

A iz kapele v samostani
Glasé se v megel tihi ples
Glasovi žalostno ubrani:
»Oprôsti ga, Gospod nebes!

»Oprôsti ga! — Kar grehov storil
Menih je Stanko svoje dni,
Osamljen v celici pokoril
Za njé se dni je in noči.

Za bratom brata z zlobno roko
Pobrala mu je kruta smrt,
In grob je mnog pred njim globoko
Za druge bil — ne zanj — odprt.

Da bil bi zanj, kako želeče
Položil život svoj bi vanj,
Saj tam srcé mu koprneče
Počilo bi brez mučnih sanj. —

Zdaj konec je življenja strupa,
Užil je Stanko dôsti ga:
Izpraznjena do dnà je kupa! . . .
Oprôsti ga! — Oprôsti ga! — «

* * *

Odprejo duri se kapele,
Iž njih počasi in resnó
Zaviti v dolge halje bele
Menihi Stanka v grob nesó.

Molčé pogrebcev trop koraka,
Mrtvaškobled trop in nešeté;
V obrazi slednjem črta vsaka
Samo trohnobe nosi sled.

Nad njimi davno groba vrata
Usoda zatvorila je,
A smrt poslednjega njih brata
To noč jih obudila je.

Molčé gredó, molčé nesó ga
Iz svetle cerkve v grob teman;
Ko s črno zemljo zakrijó ga,
V slovo zaori spev glasan:

»Oprôsti ga, Gospod nad nami!
Da mir darí ti groba hlad! —
Počij, počij si v mirni jami,
Najljubši brat naš — zadnji brat!«

